

Darbaspēka trūkums lauku saimniecībās – kādas

Lidija Kirillova

Kad šopavas vairāku Eiropas valstu, tajā skaitā arī Latvijas, lauksaimnieki devās protestos, pat katram televīzijas skatītājam, sēžot ērtā dīvanā, bija skaidrs – tas ir spēks. Spēks, kas var pamatīgi sašūpot politiku krēslus un valdību stabilitāti. Brīžiem gan šķiet, ka ministri un premjeri neapzinās vienu lietu – tieši lauki ir valsts pamats, uz kura tiek būvēta valsts ekonomika, tāpēc samērā vieglprātīgi izturas pret zemnieku prasībām. Pilnīgi iespējams, ka savu spēku neapzinās arī paši zemnieki. Varbūt viņiem vienkārši nav laika, jo ir jāstrādā, bet traktori protestiem tiek rūcināti vien tad, kad sirds ar netaisnību un pārdarījumiem ir galīgi pilna.

Tas nu tā – pārdomām par tēmas nozīmīgumu. Turpinājumā lūkosim, kāda ir situācija Latgales laukos, ko par paaudžu maiņu domā zemnieki un ko jauniešiem piedāvā vietējās arodizglītības iestādes.

Cik liels ir pieprasījums pēc jauniem un izglītotiem speciālistiem lauku saimniecībās, vislabāk novērtēt, ielūkojoties Nodarbinātības valsts aģentūras mājaslapā. No kopējā sludinājumu skaita – 4654 darba piedāvājumiem –, ierakstot meklētājā tēmu "Lauksaimniecība", atveras saraksts ar 121 darba piedāvājumu. Ja ņem vērā, ka bieži vien darbinieki tiek meklēti caur paziņām vai individuāliem sludinājumiem, kopskaits varētu būt lielāks, lai gan, salīdzinot ar sabiedrībā tirāžēto viedokli – lauksaimniecībā ir kadru deficīts, vakanču šķiet maz.

Visbiežāk darba devēji meklē traktortehnikas vadītājus, liellopu kopējus, lauksaimniecības tehnikas mehāniķus, mehanizētās slaukšanas operatorus, pa kādam augkopības tehniķim. Nepieciešami dārzkopības speciālisti, kombainu vadītāji. Ir arī mazāk kvalificēta darba piedāvājumi palīgstrādniekiem, sezonas laukstrādniekiem, strādniekiem fermā.

Piedāvājumu ģeogrāfija visai plaša, sākot ar Ventspili, Liepāju, beidzot ar Cēsīm, Alūksni. Latgales reģionā darbiniekus savās saimniecībās un lauksaimniecības uzņēmumos meklē Krāslavas, Ludzas, Rēzeknes novadā, Augšdaugavas un Līvānu novadā, Viļānos, kā arī Preiļu novadā. Latgales reģionā pieprasījums pēc darbiniekiem skaitliski ne ar ko neatšķiras no ekonomiski spēcīgākajiem reģioniem.

Esmu pārliecināts, ka mūsdienās izglītotam jābūt gan pašam zemniekam, gan viņa darbiniekiem. Piemēram, dēlam ir augstākā izglītība agronomijā, viņš beidza Lauksaimniecības Universitāti Jelgavā, pēc tam papildināja zināšanas vairākos kursos. Tagad mācīties ir nepieciešamība.»

Tam piekrīt arī Aleksandrs Harlamovs juniors un stāsta, ka tieši tagad četri no uzņēmuma darbiniekiem kārtu noslēguma pārbaudījumu Latgales industriālā tehnikuma izglītības programmu īstenošanas vietā «Višķi», būs paaugstinājuši savu kvalifikāciju. «Es mēģinu aktīvi iesaistīties un pārliecināt, ka zināšanas jāpapildina, arī tos, kuriem jau ir darba pieredze. Galvenais, ka tādas iespējas tagad ir – mācīties var ne tikai pēc devītais klases vai vidusskolas, bet arī vēlāk. Uzskatu, ka koledžas, arodvidusskolas, tehnikumi ir lielisks tramplīns uz nākotni. Lauku saimniecībās ienākušas pilnīgi jaunas tehnoloģijas, un ir sasniegta tāda darba efektivitāte, ka cilvēki bez izglītības nevar strādāt. Jāizmirst stereotipi, ka laukos strādā tikai tie, kuri citur nevar atrast labāku darbu. Lauku ikdiena ir kopsoli ar informācijas tehnoloģijām, tieši jauniešiem šīs zināšanas un iemaņas nāk vieglāk nekā cilvēkiem gados. To pieredzējam brīdī, kad mūsu saimniecībā ienāca jaunā tehnika. Toreiz daži no vecākajiem darbiniekiem atteicās ar to strādāt.

Uzskatu, mums ir paveicies, ka tepat līdzās ir Višķi, nekur tālu nav jābrauc, lai mācītos. Industriālais tehnikums tagad strauji attīstās, tiek atjaunotas telpas, uzlabota mācību bāze. Tas nozīmē, ka būs vairāk audzēkņu. Daļa varbūt studēs tālāk, bet daļa paliks laukos kā ļoti profesionāļi. Esmu pārliecināts, ka perspektīvā Latgales laukos nebūs retums arī speciālisti ar augstāko izglītību. Mūsu uzdevums ir radīt apstākļus un vidi, lai viņiem te būtu labi atalgojots darbs un vieta, kur iegūtās zināšanas pielietot.»

Zemnieki ir spēks, un lauki – valsts pamats

Profesionālās kvalifikācijas eksāmenu audzēkņiem pienem pieredzējuši augkopības speciāliste Jānina Kursīte

Latgales industriālā tehnikuma izglītības programmu īstenošanas vieta «Višķi» gadu desmitiem pazīstama kā mācību iestāde, kur jaunieši apgūst ar lauksaimniecību saistītas profesijas. Agrāk teica – kadru kalve. Ko tad šobrīd šī kalve kal? Stāsta izglītības metodiķe ANITA LĀČAUNIECE. Viņa ir pārliecināta, ka tie, kuri tehnikumā nav bijuši pāris gadus, noteikti pamanīs daudz pozitīvu pārmaiņu. Nupat veikta mācību korpusa siltināšana, iekšējā remonta, kad šopavas pabeigis teritorijas labiekārtošanu, «Višķi» būs skaisti.

«Kāpēc jaunieši izvēlas lauksaimnieku profesijas? Faktori ir vairāki. Pirmais – patik lauki un jaunais cilvēks vēlas savu dzīvi saistīt ar šo vidi. Otrais – lauksaimniecība ir ļoti perspektīva lieta, jo nozarē arvien vairāk ienāk modernās tehnoloģijas un zinoši speciālisti būs nepieciešami. Piemēram, pērn, kad bija audzēkņu uzņemšana, biržā bija divdesmit sludinājumi, kuros meklēja lauksaimniecības tehnikas mehāniķus. Atšķirība starp atalgojumu un darba

Višķos topošie lauksaimniecības mehanizācijas tehniķi mācās strādāt ar modernu tehniku

apstākļiem Latvijā un ārzemēs arvien samazinās. Ir jāatmet uzskats, ka lauksaimniecība ir mīcīšanās pa dubļiem. Mainās tehnika, mainās apstākļi un darba vide. Trešais faktors – ļoti strauji attīstās tehnoloģijas, tāpēc mācības tehnikumā ir pirmā nepieciešamība, tā ir pamatizglītība, pēc kuras iegūšanas jauniešus par domāt, ko darīt tālāk.

Višķos uzņemam jauniešus pēc devītais un pēc 12. klases. Ar pamatizglītību uzņemam nākamās lauksaimniecības mehanizācijas tehniķus, savukārt jauniešiem ar vidusskolas izglītību šogad mums būs trīs izglītības programmas – augkopības tehniķis, lauksaimniecības mehanizācijas tehniķis un ainavu būvtehniķis.

Latvijas sabiedrībā daudz spriež par to, ka maksājumi mūsu lauksaimniekiem nav taisnīgi, ka pārlietu liela birokrātija, ka zemniekiem nav laika visus papīrus kārtot un tā tālāk. Augkopības tehniķis, lūk, varētu būt tas cilvēks, kurš mācību laikā līdzās citām lietām apgūst arī darbu ar dokumentiem, veido augkopības produkcijas ražošanas plānus. Vēl mācību laikā tiek iegūta auto vadītāja apliecība un augu aizsardzības līdzekļu lietotāja apliecība.

Kopš esam Latgales Industriālā tehnikuma paspārnē, uzlabojies materiāli tehniskais nodrošinājums. Attīstība notiek tik strauji, ka tas, kas ir mūsdienīgs un progresīvs šodien, pēc gada vai diviem jau būs novecojis. Ne velti saka, ka iestājusies trešā industriālā revolūcija. Mums ļoti palīdz tas, ka sadarbojamies ar apkārtnē ražotājiem, ir sadarbības līgumi, organizējam dažādas meistarklases, piemēram, drīz tāda meistarklase notiks sadarbībā ar «Lit-agra». Audzēkņiem tiek rādīts viss progresīvais un perspektīvais, tajā skaitā arī jaunā tehnika, ko iegādājušies apkārtnē zemnieki.

Dienvidlatgale ir liels un jaudīgs lauksaimniecības reģions, kur zemnieki ir pietiekami spēcīgi un viņiem ir labs tehniskais nodrošinājums. Viņu tehniku, starp citu, varēja redzēt arī nesenajos protesta braucienos. Tobrīd apjautām, ka zemnieki ir spēks un lauki ir valsts pamats. Lauku bērni noteikti ir pieradināti pie darba, prot un grib strādāt. Vai lauksaimniecības profesijas kļūst populārākas? Grūti spriest, jo jaunībā daudziem gribas uz pilsētu. Tomēr esmu novērojis, ka ik gadu, sākoties audzēkņu uzņemšanai, pie mums ierodas jaunieši no sen ļoti zināmiem pagastiem un novadiem, kur dzīvo spēcīgi saimnieki. Praktiski katrā kursā mācās vārkavieši, ir jaunieši no Augšdaugavas, Krāslavas novada, no Rēzeknes novada. Lielākā daļa nāk no vecāku saimniecībām, viņi ļoti labi saprot, kur ieradusies un ko dara, mācās ļoti mērķtiecīgi. To šaubīgo, kuri pēc devītais klases nezina, ko vēlas darīt, pēdējos gados kļūst arvien mazāk.

Man ir liels prieks arī par to, ka izdevies piesaistīt jaunus skolotājus, piemēram, augkopības nodaļas vadītāja ir Valērija Ančevska, pirms pāris gadiem absolvējusi Latvijas Lauksaimniecības universitāti. Arī Kaspars Mukāns atnāca mācīt jauniešus ne tikai savu zināšanu, bet arī praktiskās pieredzes dēļ. Viņi izglītības iestādei dod jaunu enerģiju. Tāpēc kopumā par Latgales lauku nākotni un mūsu devumu jauno lauksaimnieku izglītošanā esmu optimistiski noskaņots.»

ir iespējas apgūt lauksaimnieka profesiju arodskolās

Lauksaimniecība balstīsies uz augstāku produktivitāti

Malnavas koledžas direktore Sandra Ežmale un Ludzas novada domes priekšsēdētājs Edgars Mekšs

Malnavas koledžā augstāko un vidējo profesionālo izglītību apgūst jaunieši no visas Austrumlatvijas. Te ir unikālas studiju programmas, kas netiek piedāvātas citviet Latvijā vai tiek piedāvātas ļoti ierobežotā apjomā. Mācību iestādes unikālitate ir vairāk nekā 100 gadu darbībā balstītās tradīcijas, kas tiek integrētas mūsdienīgos izglītības procesos, bet sagatavotie speciālisti ir nepieciešami Latgales un Latvijas darba tirgum. Koledžas direktore SANDRA EŽMALE, līdzīgi kā viņas kolēģe no Višķiem, ir pārliecināta, ka sabiedrībā attiecībā uz lauksaimniecības profesijām joprojām valda stereotipi – cilvēki mēdz neapņemt laukus, jo dzīve tur ir grūta un arī nopelnīt nēvar. Tāpēc ir nepieciešama skaidrošana un vēlējis skaidrošana, kāda ir modernā saimniekošana laukos.

«Malnavā ir visplašākais ar lauksaimniecību saistīto profesiju piedāvājums. Tā arodizglītības programmās var apgūt lopkopību un dārzkopību. Profesionālās vidējās izglītības programmās var apgūt augkopības tehniķa, lauksaimniecības mehanizācijas tehniķa, lopkopības tehniķa (pēc 12. klases) profesiju. Piedāvājam arī īsā cikla profesionālās augstākās izglītības programmu – speciālists lauksaimniecības uzņēmējdarbībā un augkopības speciālists.

Nozare sūdzas, ka trūkst speciālistu. No savas pieredzes varam teikt, ka pie mums mācīties nāk motivēti jaunieši, kuru līdzšinējā dzīve jau ir saistīta ar lauksaimniecību. Liela daļa no viņiem darbojas ģimenes uzņēmumos un saimniecībās, kādam ir sapņi veidot un attīstīt savu

biznesu. Līdz ar to tiem uzņēmumiem, kuri vēlas piesaistīt darbiniekus no malas, ir grūti atrast brīvus speciālistus. Praktiski visi koledžas beidzēji zina, kur viņi strādās. Pašlaik ir pieprasījums pēc vidējā posma agronomiem, kuri darbotos lielajos lauksaimniecības uzņēmumos, kaut vai «Latras» un citos. Tas pats, ja vērojām lauksaimniecības tehnikas tirdzniecības uzņēmumus, arī tur nepieciešami zinoši speciālisti, pieprasījums arvien aug. Līdz ar to mēs tikai priecātos, ja varētu uzņemt un apmācīt vairāk audzēkņu.

Lauksaimniecības mehanizācijas un augkopības tehniķu apmācībai skolā varam nodrošināt pilnīgi visas mūsdienīgās tehnoloģijas – kabinetos, laboratorijās, praktiskajās nodarbībās uz lauka un siltumnīcās. Ir sagādāts viss, lai jaunieši iemācītos, kas ir precīzā lauksaimniecība. GPS vadība, sensori minerālmēsļu kaisīšanai, modernās sējmašīnas – tas viss mācību laikā ir pieejams. Kā to visu sagādājam? Finanšiālais atbalsts bijis dažāds – valsts līdzekļi no Zemkopības ministrijas budžeta aptuveni 400 tūkstošu eiro apmērā, plus struktūrfondu finansējums, ko administrē Lauku atbalsta dienests. Koledžas rīcībā ir pietiekami daudz zemes – aramzeme, augludārzis, pļavas un ganības, arī mežs un parks. Audzēkņi izmēģinājumus praktiski pārliecinās, kā iegūt vislabākos rezultātus, visaugstākās ražas. Pērn, piemēram, veicām izmēģinājumus kartupeļu laukā, pielietojot trīs dažādas audzēšanas tehnoloģijas, izmēģinājām dažādas ziemāju un vasarāju šķirnes. Līdz ar to jaunieši apgūst tehnoloģijas vislabākajā veidā, secinot, kas Latgales klimatiskajos apstākļos vislabāk der.

Droši varu teikt, ka kopumā jauniešu interese par lauksaimniecības profesijām nesahr. Audzēkņu skaits gan paliek mazāks. Nozare virzās uz augstāku produktivitāti, lauku reģionos iedzīvotāju kļūst mazāk. Šie divi faktori liecina, ka senāka vēsture, kad laukos mīta daudz cilvēku, atpakaļ vairs neatnāks. Šādām pārmaiņām cauri gājušas daudzas Eiropas valstis, Latvija nebūs izņēmums. Modernajās saimniecībās dzīve ir pavisam citādāka nekā sabiedrībā valdošajos stereotipos. Esmu pārliecināta, ka pavisam tuvā nākotnē lauksaimniecības profesiju apguvē iesaistīsies arī jaunieši no pilsētām, kuriem interesē daba, visas «zaļās» lietas. Tie būs jau pavisam citi izaicinājumi.

Pašlaik vislielākais audzēkņu skaits profesionālās vidējās izglītības nodaļā ir no Ludzas novada, seko Balvu, Rēzeknes novads, arī Gulbenes, Alūksnes, Preiļu, Līvānu, Augšdaugavas un Jēkabpils novads, pa kādam ir arī no Smiltene, Aizkraukles un Ventpils. Īsā cikla profesionālās augstākās izglītības programmu ģeogrāfija ir vēl dažādāka, daudz audzēkņu ir no attālākiem novadiem un reģioniem. Ir 75 budžeta vietas, bet kopā ik gadu studijas sāk ap 200 jauniešu.

Gribu uzsvērt, ka mūsu audzēkņiem un studentiem ir iespēja, kā saka, arī pasauli redzēt. Drīz 18 izglītojamie dosies uz Dāniju, viņi tur gūs jaunas zināšanas un pieredzi lauksaimniecības mehanizācijas jomā, pētīs tehnoloģijas un aprīkojumu siltumnīcās. Tas ir iespējams, pateicoties Erasmus mobilitātes programmai. Mūsu augstākās izglītības nodaļas autotransporta programmas studenti brauks uz Kauņas tehnisko koledžu. Pieredzes un zināšanu apmaiņā uz citām valstīm dodas arī pasniedzēji.

Motivēti, zinātkāri un atraktīvi – tādi ir Malnavas koledžas audzēkņi

MAF Mediju atbalsta fonds
Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.
Par projekta raksta «Darbaspēka trūkums lauku saimniecībās – kādas ir iespējas apgūt lauksaimnieka profesiju arodskolās» saturu atbild SIA «Vietēja»

Siltumnīcā laboratorijā topošajiem augkopjiem ir iespēja veikt mēģinājumus

Laukiem ir nākotne. Jau šobrīd lauksaimniecības nozare ir konkurētspējīgi apmaksāta. Ar lāpstu zemi neviens nerok un govīs fermā ar rokām neslauc. Jā, darba stundas ir garākas, bet tas ir arī darbs, kas nes gandarījumu. Un vēl – cilvēki vienmēr gribēs savā galdā veselīgus produktus, tāpēc kvalificētiem speciālistiem darba laukos pietiks.»

FAKTI

Malnavas koledžas izveide sākās, kad 1921. gada 10. oktobrī Malnavā tika atklāta Latgales lauksaimniecības vidusskola, uzņemot 15 zēnus un piecas meitenes.

Gadu desmitu laikā skolas nosaukums ir mainījies vairākas reizes.

•No 1944. gada līdz 1964. gadam skola darbojās kā Malnavas lauksaimniecības tehnikums.

•1964. gadā tika izveidots Malnavas sovhoztehnikums.

•1990. gadā tika atjaunots Malnavas lauksaimniecības tehnikuma nosaukums, bet 1992. gadā tas tika pārveidots par Valsts Malnavas lauksaimniecības tehnikumu.

No 2003. gada 1. septembra ir izveidota Malnavas koledža.

Laika periodā no 1921. gada līdz 2021. gadam Malnavas koledžu ir absolvējuši 13 586 absolventi.

Malnavas koledžas rīcībā ir: kopējā zemes platība – 439,3 ha, aramzeme – 88,70 ha, augļu dārzs – 1,30 ha, pļavas – 35,20 ha, ganības – 32,00 ha, meži un parks – 224,40 ha.

Latgales Industriālā tehnikuma izglītības programmas īstenošanas vieta «Višķi»

Arī kādreizējam Višķu lauksaimniecības tehnikumam apritējuši vairāk nekā 100 gadi.

Šajā laikā izglītības iestādei 14 reizes mainīts nosaukums. Sākumā to sauca par Mājūribas skolu, pēc tam – Auglīkopības skolu, tad bijuši vēl citi nosaukumi – savulaik bija gan sovhoztehnikums, gan lauksaimniecības tehnikums, līdz 2015. gadā tas nonāca Malnavas koledžas paspārnē. Pēdējais izglītības iestādes nosaukums ir Latgales industriālā tehnikuma izglītības programmu īstenošanas vieta «Višķi».

11. aprīlī no pulksten 11.00 līdz 15.00 «Višķos» atvērto durvju diena.